

Κουαρτέτο Εγχόρδων «Αιμίλιος Ριάδης»

Το κουαρτέτο εγχόρδων «Αιμίλιος Ριάδης» ιδρύθηκε το 2005 από μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και πήρε το όνομά του από το σπουδαίο συνθέτη της πόλης.

Έχει εμφανιστεί, μεταξύ άλλων, σε αίθουσες όπως το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης, η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Αίθουσα Τελετών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και σε πλήθος συναυλιών σε επαρχιακές πόλεις. Το κουαρτέτο έχει συνεργαστεί με διακεκριμένους Έλληνες και ξένους μουσικούς όπως τους Απόστολο και Δημήτρη Χανδράκη, τη Βαρβάρα Τσαμπαλή, το Νικολό Δημόπουλο, τον Γιάννη Καραγιαννίδη, τον Alain Meunier, τον Jean Christophe Charron και τον Giacomo Battarino. Τον Ιούνιο του 2014 ηχογράφησε το πρώτο κουαρτέτο εγχόρδων του συνθέτη και μουσικολόγου Κώστα Τσούγκρα.

Το ρεπερτόριο του κουαρτέτου περιλαμβάνει έργα από την κλασική περίοδο μέχρι και τον 21ο αιώνα.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

Η Κ.Ο.Θ. ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΑΛΑΤΖΑ ΙΜΑΡΕΤ

ΚΥΡ 19
ΜΑΪΟΥ 2019 | 12:00

ΑΛΑΤΖΑ ΙΜΑΡΕΤ

Κουαρτέτο Εγχόρδων Αιμίλιος Ριάδης

Ανδρέας Παπανικολάου (βιολί)
Γιώργος Κουγιουμτζόγλου (βιολί)
Αλεξάνδρα Βόλτση (βιόλα)
Λίλα-Μυρτώ Μανώλα (βιολοντσέλο)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

Johann Sebastian Bach (1685-1750): Η τέχνη της φούγκας, BWV 1080 (μεταγραφή: Werner Icking)

Dimitri Schostakovich (1906-1975): Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 8, έργο 110

Harry Partch (1901-1974): Two studies on Ancient Scales (μεταγραφή: Ben Johnston)

Νίκος Σκαλκώτας (1904-1949): 10 σκίτσα για έγχορδα (1940) [σουίτα για κουαρτέτο ή ορχήστρα εγχόρδων]

Είσοδος με προσκλήσεις
θέσεις περιορισμένες

Johann Sebastian Bach (1685-1750):

Η τέχνη της φούγκας, BWV 1080 (μεταγραφή: Werner Icking)

Contrapunctus I
Contrapunctus IV
Contrapunctus IX a 4 alla Duodecima

Η *Τέχνη της φούγκας, BWV 1080*, είναι μία συλλογή από φούγκες και κανόνες πάνω σε ένα μόνο θέμα, χωρίς καμία ενορχηστρωτική οδηγία. Το γεγονός ότι Κάποιες από τις φούγκες είναι γραμμένες σε τέσσερα πεντάγραμμα οδηγεί στο συμπέρασμα πως ο ίδιος ο συνθέτης δεν προόριζε το έργο του για ένα πληκτροφόρο όργανο, ενθαρρύνοντας έμμεσα την προσαρμογή του για διάφορα οργανικά σύνολα. Πρόκειται για ένα από τα πιο αιγιματικά έργα στην ιστορία της δυτικής μουσικής, που ταυτόχρονα αντικατοπτρίζει όλη τη συσσωρευμένη αντιστικτική σοφία του μεγάλου συνθέτη. Φαίνεται πως ο Μπαχ ξεκίνησε να το γράφει το 1742 με πολλές διακοπές μέχρι τον θάνατό του, χωρίς να το ολοκληρώσει. Η ημιτελής τελευταία φούγκα σταματά λίγο μετά την είσοδο του τρίτου θέματος με τις νότες B, a, c, h, –σι ύφραση, λα, ντο, σι–, με τις οποίες ο Μπαχ βάζει τη μουσική του υπογραφή.

Το παλιότερο χειρόγραφο του 1740, που φυλάσσεται σήμερα στην Κρατική Βιβλιοθήκη του Βερολίνου, περιλαμβάνει δώδεκα φούγκες και δύο κανόνες. Οι μεταθανάτιες εκδόσεις συμπεριέλαβαν δύο επιπλέον φούγκες, άλλους δύο κανόνες, αλλά και το χορικό «Με αυτό στέκομαι μπροστά στον θρόνο Σου», που ο Μπαχ είχε υπαγορεύσει από το κρεβάτι του, τυφλός, τις τελευταίες μέρες πριν από τον θάνατό του, και που προσαρτήθηκε στο έργο προκειμένου να αποκτήσει ένα καταληκτικό μέρος.

Η *Τέχνη της φούγκας* είναι ένα από τα έργα που προφανώς ο Μπαχ προόριζε να παρουσιάσει ως δραστηριότητα για τη συμμετοχή του στη Μουσική Εταιρεία της Λειψίας (Correspondierende Societät der musicalischen Wissenschaften), που είχε ιδρύσει ο λόγιος και φίλος του Λόρεντς Κρίστοφ Μίτσελνερ, και της οποίας ο Μπαχ έγινε το δέκατο τέταρτο μέλος το 1747, παρουσιάζοντας τις παραλλαγές του κανόνα «Από τον ουρανό ψηλά».

Dmitri Schostakovich (1906-1975):

Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 8, έργο 110

I. Largo
II. Allegro molto
III. Allegretto
IV. Largo
V. Largo

Ο Ντιμίτρι Σοστακόβιτς (1906-1975) συνέθεσε το *Κουαρτέτο εγχόρδων αρ. 8, έργο 110* το 1960 κατά την περίοδο που είχε εγκατασταθεί στη Δρέσδη της τότε Ανατολικής Γερμανίας για να συνθέσει μουσική για το φιλμ "Πέντε μέρες, πέντε νύχτες". Το έργο γράφτηκε εν μέσω δύο τραυματικών εμπειριών του συνθέτη. Αφενός του είχε διαγνωσθεί ανίατη νόσος που επηρεάζει το νευρικό σύστημα, γεγονός που καθόρισε το ύψος της μουσικής του, καθώς –όπως ο ίδιος γράφει για την *14η συμφωνία* του– δεν επιθυμούσε να μιλήσει για το θάνατο παρηγορητικά και ήπια όπως είχαν πράξει πολλοί συνάδελφοί του, αλλά να μοιραστεί την αγωνία του. Αφετέρου η προβληματική του σχέση με το Κομμουνιστικό Κόμμα της ΕΣΣΔ που οδήγησε στη αναπόφευκτη ενσωμάτωσή του σ' αυτό, προσθέτει στη μουσική του έντονα επικά στοιχεία, συμβατά –εν μέρει τουλάχιστον– με το πνεύμα του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Λόγω της διαμονής του στην Γερμανία και ευαισθητοποιημένος από τα γεγονότα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αφιέρωσε το έργο "Στη μνήμη των θυμάτων του φασισμού και του πολέμου".

Το Κουαρτέτο αρ. 8 έχει γραφτεί στην ντο ελάσσονα και χωρίζεται σε 5 μέρη.

Harry Partch (1901-1974):

Two studies on Ancient Scales (μεταγραφή: Ben Johnston)

I. Olympos' Pentatonic
II. Study on Archytas' Enharmonic

Ο Χάρυ Πάρτς (1901-1974) ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς Αμερικάνους συνθέτες του 20ου αιώνα. Χάρη στο ενδιαφέρον του για τα ιδιαίτερα ηχοχρώματα και την έρευνα του γύρω από την οργανοποιία, ο Πάρτς συνδύασε άμεσα το όνομα του με το ρεύμα του πειρατισμού και την μεταπολεμική αβάντ γκαρντ. Στο πλαίσιο της πραγμάτωσης των μουσικών του ιδεών προχώρησε –μεταξύ άλλων– και στο σχεδιασμό και κατασκευή νέων μουσικών οργάνων. Στις συνθέσεις του ενσωμάτωσε στοιχεία της παραδοσιακής μουσικής διαφόρων εθνοτήτων, συνδυασμένα και επεξεργασμένα μέσα από το προσωπικό του αισθητικό πρίσμα, σε βαθμό που να χαρακτηριστεί ως συνθέτης παραδοσιακής μουσικής ενός μουσικού πολιτισμού που δεν έχει ακόμη υπάρξει. Ένα από τα έργα του όπου αξιοποίησε αυτά του τα ενδιαφέροντα, είναι οι "Δύο σπουδές για τις αρχαίες ελληνικές κλίμακες". Σε αυτό το έργο χρησιμοποιείται ο "αρμονικός κανόνας", όργανο δικής του επινόησης, έγχορδο με 44 χορδές και μεταφερόμενες γέφυρες που κατασκευάζουν συγκεκριμένα τονικά ύψη. Το έργο παρουσιάζεται στη σημερινή συναυλία διασκευασμένο για κουαρτέτο εγχόρδων.

Η σύνθεση του Πάρτς δημιουργήθηκε το 1946 και χωρίζεται σε δύο μέρη:

- α) "Όλυμπος" (πεντατονική κλίμακα)*
- β) "Αρχύτας" (εναρμόνιο γένος)

Νίκος Σκαλκώτας (1904-1949):

10 σκίτσα για έγχορδα (1940) [σουίτα για κουαρτέτο ή ορχήστρα εγχόρδων]

Allegro giusto
Concerto
Passacaglia
Suite
Concertino
Serenata
Ragtime
Nocturno
Capriccio
Rondo

Ο Νίκος Σκαλκώτας είναι ένας ξεχωριστός και πιονέρος συνθέτης, με μία μοναδική συνθετική ικανότητα, αφού μπορεί και εκφράζεται με την ίδια επιτυχία και μέσα από τις κύριες τάσεις της εποχής του, όπως την ατονικότητα και τον δωδεκαφθογγισμό, αλλά και με τονικά έργα τολμώντας να επαναφέρει τις κλασικές μουσικές φόρμες με τρόπο σύγχρονο και ζωντανό. Παράλληλα, χρησιμοποιούσε συστηματικά στις συνθέσεις του στοιχεία της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής. Ο ίδιος υπήρξε ένθερμος θιασώτης του νεοκλασικισμού.

Τα φαινομενικά αυτοσχεδιαστικά "10 σκίτσα για έγχορδα" παραπέμπουν σε σκίτσα ζωγραφικής και κρύβουν μέσα τους μία υψηλή συνθετική τέχνη.

Πάνος Τσαμουράς, φοιτητής TMET

